

mo v najkrajšem času nadejati povoljne rešitve. Tako bo vendar enkrat odpomagano učiteljskim upokojencem in ne bo treba vsakomur se bati zaprositi za upokojitev.

Našo tozadevno vlogo smo priobčili v predzadnji številki Učiteljskega tovariša in učiteljstvo obvestilo tudi o korakih Pov. UJU, ki jih je napravil pov. tov. L. Jelenc pri delegatu financ g. dr. Šavniku, da se penzijske akontacije niso ustavile prošli mesec vsem onim, ki se niso dobili akontacij dovoljenih iz Beograda.

V teku je tudi večja akcija, da se prenesejo in dekoncentrirajo pri prosveti vsi posli, ki jih dovoli zakon prenesti na oblastne uprave, da se s tem administracija pospeši in ugodi uradništvu posebno glede hitrih izplačil prejemkov in reševanja prošelj.

ku, da se penzijske akontacije niso ustavile prošli mesec vsem onim, ki se niso dobili akontacij dovoljenih iz Beograda.

V teku je tudi večja akcija, da se prenesejo in dekoncentrirajo pri prosveti vsi posli, ki jih dovoli zakon prenesti na oblastne uprave, da se s tem administracija pospeši in ugodi uradništvu posebno glede hitrih izplačil prejemkov in reševanja prošelj.

VLADIMIR POŽAR:

Pravni položaj učiteljstva.

(Poročal pri logaškem učiteljskem krožku v Dol. Logatcu dne 17. maja 1924.)

Pod pojmom »pravni položaj učiteljstva« nam je umeti predpise o službenem nameščanju, o službenih dolžnostih in pravicah, o službenem ocenjevanju, o discipliniranju, o službenih prejemkih, o prestanku službe, o upokojitvi in o preskrbi preostalih družinskih članov.

Vse te predpise vsebuje novi zakon o civilnih uradnikih in ostalih državnih nameščencih, s katerim se mora vsakdo izmed nas seznanjati, pa tudi seznaniti.

Kot nam že naslov tega zakona pove, velja isti za vse uradništvo in nameščentstvo vseh mogočih panog državnih služb in za vse različne stroke. Zato pa je ta zakon za našo stroko in za naš učiteljstvo še v marsičem nejasen in nepopoln, s še veljavnimi starimi šolskimi zakoni v mnogočem nesoglasen in ostane tak vse dotlej, da dobimo nov šolski zakon, v katerega morajo priti tudi jasna določila o našem pravnem razmerju, oziroma dotlej, da izda ministrski svet ali prosvetno ministrstvo posebne prehodne uredbe o vsem, kar je generalno v zakonu sicer označeno, a se brez obljubljenih specijelnih uredb še ne da izvesti.

Zato mora biti skrb naših organizacij, da pridemo čimprej do popolne jasnosti in do popolne izvedbe uradniškega zakona. Opozoriti moramo naše UJU na vse nejasnosti in nesoglasja, ki jih opazamo v pogledu naših pravnih razmer.

Ni moj namen in tudi ne naloga seznanjati članstva z vsemi predpisi uradniškega zakona. Sami ga lahko čitate. Pač pa hočem predložiti nam vsem to, kar je glede popolnosti izvedbe tega zakona še želeli in zahtevati in v čem se nova pragmatika ne krije s še veljavnimi predpisi oziroma šolskimi zakoni.

Čl. 252. tega novega zakona pravi, da prestanejo veljati z dnem razglasitve tega zakona vsi zakoni, ki so veljali do sedaj za civilne državne uslužbenice, kolikor ni odrejena v tem zakonu izjema.

Ker učiteljstvo svojočasno pri nas ni bilo državno, je bilo po podražavljenju njegovo pravno razmerje odvisno (izvzemši glede plač) še vedno od starih dež. šol. zakonov z dne 29. aprila l. 1873, dež. zak. št. 22, deloma izpremenjenega in dopolnjenega po zakonih z dne 26. oktobra 1875, dež. zak. št. 27, z dne 28. okt. 1875, dež. zak. št. 28, z dne 18. junija 1877, dež. zak. št. 6, z dne 9. marca 1879, dež. zak. št. 13, z dne 30. aprila 1886, dež. zak. št. 11 z dne 29. novembra 1890, dež. zakonika št. 23 (glej Heinza od str. 471 do 531), dalje od državnega šol. zakona z dne 14. maja 1869 drž. zak. št. 62, oziroma postavbe od 2. maja 1883, drž. zak. št. 53 — §§ 48. do 58, ter od naredbe ministrstva za uk in bogočastje z dne 29. septembra 1905, št. 13.200, drž. zak. št. 159 (glej dokončni šol. in učni red str. 16—18, str. 89 do 104). Vsi ti zakoni bi bili torej po čl. 252. novega zakona razveljavljeni.

Iz razveljavljenja sledi, da pri nameščanju učiteljstva nimajo nobene besede več niti krajni, niti okrajni, niti višji šolski svet (slednjega že celo ni več), da se stalne službe ne podeljujejo po javnem razpisu, da prošelj za premeščanja ne sprejema okrajni šolski svet, da je tudi zakon o šolskem nadzorstvu iz leta 1912, zlasti glede delokroga omejen itd., itd., itd.

a) Za prvo nameščanje v službi velja člen 12. novega uradniškega zakona, ne da bi bilo pojasnjeno, kje zvedo učitelji začetniki za izpraznjena mesta, da morejo zaprositi za službo. Člen 14. pa pravi, da odločajo o sprejemu v začasno državno službo pristojni ministri, ki smejo to pravico prenesti na podrejene organe. V interesu našega stanu bi bilo, da bi imel prosvetni oddelek to pravico.

Glede premeščanja z mesta na drugo mesto, govori čl. 61., ki pravi v 2. odstavku: »Ali naj se izvrši izbiranje iz celokupnega števila oseb dotične stroke ali pa naj se to omeji, bodisi teritorialno, bodisi po uradih, ali naj se popolnjujejo

mesta z natečajem, to se predpiše z uredbami, ki se izdajo za vsako poedino stroko.

Za naše razmere bi bila nujno potrebna uredba, naj se popolnjujejo mesta z natečajem kot tudi natančen predpis glede vlaganja prošelj in katere priloge so potrebne, kajti vse dekrete predlagati je iz takšnih ozirov marsikom težavno.

Razpisi ali natečaji za izpraznjena mesta naj bi se ne objavljali morda le v »Službenih novinah«, marveč tudi v »Uradnem listu« in stanovskih listih.

b) Službene dolžnosti in pravice so zelo važen del našega pravnega položaja. Z novim uradniškim zakonom se za našo stroko ni mnogo izpremenilo. Odvisni smo tozadevno še vedno od starih zakonov, omeniti pa mi je tudi tu nekaj prememb, ki si jih je treba zapomniti.

Po starih zakonih je moralo polagati učiteljstvo, zlasti pa oni učitelji, ki so hoteli postati šol. voditelji, usposobljenostne izpite iz verouka, dasi tega predmeta niso poučevali nikjer. Z ozirom na našo ustavo, to menda ni več potrebno, kolikor pa sem poučen, se polagajo ti izpiti še sedaj.

Učiteljstvo je bilo vezano tudi na nadzorstvo pri verskih vajah, kar tudi odpade po ustavi razen od narodnih in državnih praznikov. Ostala sta pa še vendar dva cerkvena praznika, namreč sv. Alojzij in Rešnje Telo, ob katerih vrši učiteljstvo nadzorstvo nad šolskimi otroci menda obvezno, dasi ista nista predpisana v nobenem zakonu niti predpisu, vsled česar bi se ju moralo prepustiti učiteljstvu na prosto voljo, hočejo li nadzorovati ali ne. Prazniki so vendar pouka prosti dnevi, ko šola ne deluje.

Tudi glede učne obveznosti posameznih učnih moči je ostalo in bo menda ostalo pri starem, dokler šolstvo ne dobi lastnega novega zakona. Učna obveznost pa je pri raznih kategorijah šol kaj različna, kar pravzaprav ni pravično. Tako se more po dosedanjih predpisih obremeniti učne moči do 30 tedenskih ur, voditelj šol pa najmanj s 16 tedenskimi urami. Kaj pa, kjer ima učna moč več kot toliko ur? Novi zakon o uradnikih nima nobenih določb za kako nagrado za čezurno delo, plača je vsem enaka po službenih letih.

Po novem uradniškem zakonu je preminula tudi pravica do dovoljevanja do tridnevniht dopustov in to voditeljem šol po krajnjih šolskih svetih (s čimer se tangira tudi zopet dež. zakon iz l. 1912.), učiteljstvu pa po njih šol. voditeljih. To dosedanje pravo ukinja čl. 110. novega uradniškega zakona, ki odjemlje pravico do dovoljevanja dopustov tudi okrajnim šol. svetom, dasi zakon iz l. 1912. še ni razveljavljen, pa tudi okrajni šolski sveti še ne odpravljani.

Po členu 110. more odrediti minister starešine, ki dovoljujejo odsotnost po privatnem poslu do 40 dni. Tako pooblastilo je prejel le g. šef prosvetnega oddelka, pa bi bilo dobro, da bi imeli tudi nižji starešine pravo dovoljevati slično odsotnost, seveda v najnižji izmeri, kot n. pr. dosedaj, kar bi moglo UJU tudi doseči. Saj je odlok prosvetnega oddelka precej strog. Po njem more učna moč izostati do 7 dni brez zdravniškega izpričevala, vendar je za opravičeno odsotnost odgovoren vedno tudi šolski voditelj.

c) Službeno ocenjevanje učiteljstva ostane za enkrat tako kot je, ker pravi čl. 72. uradniškega zakona, da predpisi glede ocenjevanja po novem zakonu ne veljajo za nastavnike šol.

č) Disciplinski predpisi novega uradniškega zakona so veljavni tudi za našo stroko. Za naše razmere nekaj povsem novega je to, da more kazni za nerednost (to so manjši službeni in izvzenu službeni prekrški) izrekati neposredni starešina, ki je v našem slučaju šolski voditelj. Zoper izrek kazni po šol. voditelju, se je izrekel nek dopisnik v »Učiteljskem Tovarišu«, češ, da

bi bili izreki kazni, to je ukor in denarna kazen po šol. voditeljih često pristrani. Res je neprijetna dolžnost, izrekat nad tovarišem in tovarišico iste šole slične kazni, zdi se mi pa, da je krivičnost in pristranost nemogoča, ker gre tako kaznovanemu pravica do pritožbe na starešino neposrednega višjega urada. Uverjen pa sem tudi, da bo vsak šolski voditelj uporabil to pravico le v najskrajnejšem slučaju. Da bi prepuščali izreke takih kazni le višjim starešinam, da se otresemo neprijetne dolžnosti, bi si dalo učiteljstvo slabo izpričevalo, izpričevalo nezaupanja in netovarištva. Kot verujemo, da morejo biti sodniki — ki so ljudje kot mi — nepristranski, tako zaupajmo tudi šolskim voditeljem, da bodo nepristranski. Da bi se mi smilil zanikrn tovariš, da bi smel biti netočen

in nereden v izvrševanju službe, to v naši velevažni stroki ne gre.

Disciplinski predpisi v veljavi so strogi, imamo pa vendar mnogo dobrega in med tem zlasti to, da ima vsak obtoženi zagovornika iz svoje stroke in da so mu sodniki vedno le državni nameščenci, ki so pri izreku sodbe vezani na zakon, medtem ko je bilo učiteljstvo došlej sojeno po korporacijah, v katerih je bila večina zastopnikov iz raznih stanov, ki niso imeli o šolski in učiteljski službi dovolji znanja.

Disciplinske predpise mora poznati vsakdo izmed nas prav dobro, saj je ravno učiteljski stan oni, ki ima največ nasprotnikov in kateremu je bil došlej skoro vsakdo tudi nadzornik, vsakdo pa ima pravico do obtožbe.

(Dalje prih.)

Krivda Slomškove zveze, da ni za skupno delo — dokazana.

IZJAVA.

Za vreme moga bavljenja u Ljubljani prečitao sam u 280 br. »Slovenca« odgovor »Slomškove zveze« na članak u »Učit. Tovarišu« št. 48. od 4. dec. ov. g. Pošto je u ovome sporu oko toga do koga je krivica što sve slovenačko učiteljstvo nije udruženo u jednu učiteljsku organizaciju, pomnije i moje ime, smatram za dužnost dati ovu svoju izjavu:

Srpsko učiteljstvo težilo je još pre minulih ratova da održava bratske i drugarske veze i sa hrvatskim i sa slovenačkim učiteljstvom. Posle oslobođenja i ujedinjenja srpsko učiteljstvo bilo je prvi pokretač, da se sve plemenske i pokrajinske učiteljske organizacije sjedine u jednu opštu, veliku i moćnu državnu učiteljsku organizaciju, u kojoj bi bili udruženi svi učitelji naše ujedinjene države bez pogleda i na veru i na politička uverenja. Zato su srpski učitelji jako žalili što je jedan deo slovenačkog učiteljstva ostao van opšte učiteljske organizacije i želeo, da se i taj deo slovenačkoga učiteljstva pridruži ostaloj braći i drugovima udruženih u UJU. Toga radi po želji svojih drugova došao sam u Ljubljani 1922. g. da lično pokušam da se izgleda nesuglasice između učitelja

učlanjenih u S. Z. i učitelja učlanjenih u UJU. Pod mojim predsedništvom i posle mojih obaveštenja na zajedničkom sastanku postignut je bio potpun sporazum, i zavladalo jedno uverenje a to je: da učiteljski stalež u našoj domovini može ostvariti svoje želje i zahteve samo tako, ako svi učitelji budu udruženi u jednu veliku i moćnu stalešku organizaciju. U to su onda bili uvereni i svi prisutni članovi Slomškove zveze, ali kad je trebalo napisati zapisnik, predsednik Slomškove zveze g. Štrukelj izjavio da on ne može potpisati takoga zapisnika. Tako na žalost do zapisnika nije došlo, a to je bilo po mome ličnom uverenju samo zbog toga, što učitelji, članovi Slomškove zveze nisu dobili odobrenje za to od vodstva svoje SLS, a oni nisu imali snage da se od toga emancipuju.

Dakle, što nije došlo do željenoga sjedinjenja među slovenačkim učiteljstvom, nije krivica do učitelja učlanjenih u UJU, već do slovenačkih učitelja učlanjenih u Slomškovo zvezi, koji nisu imali moći, da se oslobode od stega svoje političke stranke.

Ljubljana, 8. XII. 1924. g.

Jov. P. Jovanović s. r.

Splošne vesti.

— Vse tov.(ice), ki so prejeli kako rzsodbo Državnega Sveta pozivamo, da pošljejo Poverjeništvu UJU — Ljubljana natančen prepis dotične rzsodbe. Za poverjeništvu so take rzsodbe velike važnosti in nujno potrebne, da lahko daje potrebne informacije vsem članom, ki se obračajo v zadevah na poverjeništvu. Ravnajte se po geslu: »Vsi za enega in eden za vse!« ter se ne strašite truda za prepis. Pomislite, da bodete sami morda v najkrajšem času potrebovali llike pomoči od Udruženja! Centrala bo močna le tedaj, če jo bo članstvo s svojim sodelovanjem razbremenjevalo!

— Okrožnica Slomškove zveze. Naša okrajna učiteljska društva v masi vračajo na Pov. UJU okrožnico, s katero je skušala Slomškova zveza delati nerazpoloženje med našim članstvom. Iz te moke torej ne bo kruha!

— Ureditev ur in honorarjev vadniških učiteljev. Kakor smo obveščeni, se je ministrstvo prosvete postavilo na stališče, da se imajo vadniški učitelji, t. j. sploh vsi, ki na vadicah delujejo rešiti v zmislu odredbe odd. za prosveto št. 648, 24. februarja 1923 (glej Fink: Zbirka važnejših naredb in uredb. IV. zvezek, št. 11. Izdala Učiteljska tiskarna), ker ni plačati »glavnih« učiteljev, temveč delo vadniških učiteljev ne oziraje se potem na to je li imajo titulus profesor ali ne. Za te je pri Državnem Svetu zadeva tudi ugodno rešena.

— Z redom sv. Save V. razreda so odlikovani Janez Levec, Jakob Furlan, Josip Cepuder in Frančiška Zemme, vsi v Ljubljani.

— Kaj je z »Našim listom«? povprašujejo mnogi. Izjavljamo, da nimamo prav nobenega stika z listom. Dopise, ki nam prihajajo v tem oziru, pošljemo upravi »Našega lista«, na katero naj se tudi v bodoče obračajo povpraševalci.

— Slovenščina na višji pedagoški šoli v Zagrebu. Na visoki pedagoški šoli v Zagrebu je letos kakih 18 učiteljev Slovencev. Za tiste, ki imajo jezikovno skupino, je namesto srbohrvaščine (literature in jezika) uvedena slovenščina; predaval po prof. Ilesič. Vendar je ena ura srbohrvaščine obvezna za slovenske slušatelje.

— Prosvetni oddelek za Slovenijo. Vodstvo prosvetnih poslov je prevzel g. dr. Pavel Pestotnik. Da bo ustrezno vsem potrebam, sprejema prosvetni referent zunanje stranke v decembru tudi ob nedeljah od 10—12.

— Odpustitev vseh komunističnih učiteljev v Franciji. Kakor poroča »Matin«, je notranji minister pri razpravi o komunistični propagandi v Franciji predložil ministrskemu svetu poročilo, v katerem opozarja na novo boljševiško ofenzivo. Kakor doznava isti list, bo vlada storila vse potrebno, da prepreči komunistično propagando. Komunistični učitelji, ki so bili odpuščeni iz službe, ne bodo več sprejeti nazaj. Približno 50 inozemskih komunistov, ki so bili aretirani, bo odpravljenih na mejo.

— Božične počitnice na šolah v Sloveniji. Prosvetni minister je odredil, da trajajo za letos v Sloveniji na vseh šolah božične počitnice od 24. decembra 1924. do vključno 6. januarja 1925. V krajih, kjer so srednje in meščanske šole, se zaključijo pouk dne 23. decembra ob 12. uri.

— Poročil se je v torek 9. tm. tovariš Miloš Verk, nadučitelj v Sv. Križu pri Rogaški Slatini s tov. gdč. Marto Sekirnikovo. Iskreno čestitamo!

— Zahvala. Društvo vpok učiteljev Slovenije je namna izplačalo točno podporo 400 Din po najinem umrlem očetu A. Račiču, za kar se zahvaljujeva društvu in ga priporočava vsem tovarišicam in tovarišem. — B. Račič, M. Račičeva.

ZAHVALA.

Za velikodušni dar, ki mi ga je naklonilo vse ljubljansko učiteljstvo, si dovoljujem tem potom izreči svojo najiskrenejšo zahvalo. Bog povrni tisočero!

Agneza Jordan.

Imenovanja in napredovanja.

— Premestitev. Dosednji prof. na dekliški realni gimnaziji v Ljubljani dr. Ivan Lah je prevzet v državno službo ter imenovan za profesorja na ženskem učiteljskem v Ljubljani. Prof. Adolfa Robida, ki je bil dosedaj dodeljen ženskem učiteljskem, se vrne na svoje prvotno službeno mesto na II. državni gimnaziji.

— Vpokojena sta prof. na II. drž. gimnaziji v Ljubljani Alojzij Virbnik